

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил, 1 августдан чиқа бошлаган

№ 6 (65979)
1997 йил, 18 январь, шанба

Сотувда эркин
наرخда

Баъзан сиз ҳам эшитиб қоласиз:

«Қандай яхши даврлар, тукинчилик, арзончилик замонлари утиб кетди-я», дейишганини! Ҳа, турғунлик йиллари шундай кечди. Лекин бу тукинчилик нималар эвазига ва қандай яратилганини ҳеч ким уйлаб ҳам кўрмас эди. «Давлат таъминоти», деган газна эса қуриб, ич-ичидан нураб бо-раётганди. Ёмони шу булдики, одамлар табиатида боқиман-

«Кунгилда Оллоҳ, қул ишда булсин», деган ҳикмат асосига қурганида худди шу жиҳатларни назарда тутган эди.

Ялқовликнинг тури куп, энг ёмони фикр ялқовлиги. Бундай одам китоб уқимайди, хат ёзишни узига эп кўрмайди. Оқибатда маънавияти қашшоқлашиб, фикран қотиб қолади. Хавфли жойи шуки, ялқовлик бошқа бир неча ёмон иллатларни ҳам келтириб чиқаради. Масалан, угирлик. Дар-

Ибрат

воб топа олади. Аммо жуда қийин экан, аълочилар жавоб берсин, деб бепарво турадиганлар ҳам топилади. Ёки, уй вази-фаларини бажаришга қурби ета туриб, ҳар доим партадошининг дафтарида яширин-ошкор кучириб юрвучилар ҳам мактаби, устозлари, қолаверса, ўз келажаги олдида боқимандадир.

Унугмаслик керакки, илм-хунар ва истеъдод соҳиби ўз маҳоратини ошириб, сайқаллаб бормас экан, боқимандага айланиб қолиши ҳеч гап эмас. Бу борада ҳам «Қобуснома» китобида шундай сатрларни уқиймиз:

«Хунарни ул вақтда урганурсанки, агар бир соат ҳам фурсатни бекор утказмасанг. Хунарманд киши улдирки, фазл

Китоб— офтоб

ЭРТАКЛАРГА ИШОНАМАН

Сиз Каттакўрғон деган жойни эшитганмисиз? Мен уша томондаги гузал қишлоқларнинг бирида яшайман. Қишлоқ менга жуда ёқади. Нимаси ёқади, дейсизми? Ҳавоси тоза, шаҳарга ухшаган шовқин-сурон, тўступолон йўқ, ниҳоятда сокин. Агар ишонмасангиз қишлоғимизга бир келиб кетинг. Мана шу сокин қишлоқда, айниқса ёзги, қишқи

ди. Қарабсизки, бир асар ҳақида болаларнинг турли-туман қарашларини билиб оласиз.

Мен айна пайтда яхши куриб, қайтиб-қайтиб уқийдиган ўзбек халқ эртакларини уқияман. Эртаклар оламига бир шўнғисам, ундан чиқийшим қийин. Бу олам шунақанги муъжизакор, ёқимлики, асти қуяверасиз. Менга айниқса, «Сеҳрли узук» эртаги жуда ёқади. Ҳаттоки унинг таъсирига берилиб кетганимдан уйдагиларга кулги ҳам булдим. Сизга ҳам айтсам айтақолай. Байрам арафасида узок қишлоқда турадиган буви-жоним бизникига меҳмонга келдилар. Тасодифан кузим уларнинг бармоғидаги чиройли узукка тушди. Нима учундир бошимдан мана шу сеҳрли узук булса керак, деган фикр кетмади. Охири, чидолмасдан буви-жонимдан узукларини бирпасгина томоша қилишга беришларини сурадим.

Бувимдан узукни олган заҳотиёқ бир бурчакка бориб уни силай туриб, «сеҳрли узук, сеҳрли узук», деб шивирладим. Ҳеч қандай муъжиза юз бермади. Фақат уйдагилар мени кузатиб туришган экан. Гўрра кулгу кўтарилиди холос.

Ана шунақа гаплар. Барибир эртакларга, уларнинг эзгулигига ишонаман.

Яқинда мактабимизда кичкинтойларнинг алифбе байрами булиб утди. Болалар Ватан, она, мактаб ҳақида шеър ва қушиқлар айтишди. Мен ҳам уларни табрикладим. Кичкинтой укажонларимга китоблар ва уларнинг ранг-баранг дунёси ҳақида билганларимни гапириб бердим. Яна мен уларга яхши кунда ҳам, ёмон кунда ҳам китобга суяниш мумкинлигини айтдим. Зеро, китоблар бизнинг содиқ дустларимиздир.

Ирода МУҲИДДИНОВА,
Самарқанд вилояти,
Каттакўрғон туманидаги
58-мактабнинг 5-синф
ўқувчиси.

БОҚИМАНДА — ЎЗ БАХТИГА КУШАНДА

далик кайфияти яхшигина урнашиб қолди. Фақат одамларгина эмас, ҳатто бутун бошли халқлар ҳам бу ботқоқда гарқ булаёзди.

Аслида ноз-неъматлар мулкчилиги чинакам фаровонлик белгиси эмас, бундай фаровонлик, энг аввало, ҳар бир инсоннинг қалбида қарор топиши лозим. Оллоҳнинг одамга берган энг улуг неъматини иймондир. Қисқагина умрда инсон унга гўбур туширмаслиги керак. Шайтоннинг бош мақсади эса уни маҳф этиш. Икки уртада тинимсиз кураш боради.

Шайтоннинг беҳисоб даражада куп, сирли ва сеҳрли қуроллари бор. Улардан энг ёмони дангасалик, танбалликдир. Чунки унинг заминида лаззат ётади. Танбал одам ўз умрини елга совураётганидан огоҳ булмайди. Ҳузурланади — шундай яшайверади. У ишламаслик, тер тукмаслик учун истаганча ваз-қарсон топа олади. Шу боисдан доно халқимиз:

**Ўтлоқда бедана кўп,
Дангасада баҳона, —**

деган мақолни туқиган.

«Қобуснома» китобини купчилигингиз уқиб чиққансиз. Шу уринда улуг донишманд Кайковуснинг мазкур асаридан бир парча келтирмоқчиман: «Меҳнат қилмоқ, баданни ялқовлик, яъни бекорчиликдан қутқармоқ фойдалидур, нединким, бекорчилик баданнинг фасод ва беморлигига сабаб булур. Агар баданга ранг бериб, узингга мутъ қилмасанг, мартабали була олмайсан. Нединким, бадан сусткашликни дуст тутади. Унда асли ҳаракат йўқдур, у ҳаракатни фармон била қилур, уз муроди бирла қилмас, то сен буюрмагунча унинг ҳеч бир ишга рағбати булмас».

Ҳазрат Баҳовуддин Нақшбанд ҳам уз таълимоти асосини «Дил ба ёру даст ба кор» —

ҳақиқат танбал одам ишга буйин бермагач, текинхурликка утади:

**Меҳнатнинг нони — мазали,
Ўғрининг умри — азали, —**

дейилади халқ мақолида.

Боқимандалик эса, танбалликдан ҳам ёмонроқ. У ниқоб кийган ялқовлик, жуда муғом-бирлашган, халқ тилида айтсак, учига чиққан дангасаликдир. Бошқалар меҳнати ҳисобига кун кўради-ю, лекин узини меҳнатсевар қилиб курсатгиси келади. Боқиманда одам фикран ялқов эмас, уз манфаатларини, фойдасини яхши билади. Аммо, жонини қойи-тиб ишлагиси, излангиси йўқ.

Боқимандаликнинг ҳам тури, қуринишлари ранг-ранг. Дейлик, машғулот пайтида ўқитувчи бир мураккаб саволни уртага ташлади. Астойдил фикр қилиб, изланган ўқувчи жа-

ва камолот йулида ҳар доим аввалгидан зиёдроқ ҳаракат қилгай.

Улуг бобомиз Алишер Навоий ҳам Фарҳод тилидан:

Хунарни асрабон негтумдир охир,

Олиб тупроққа кетгумдир охир, — деб айтар экан, бу жасорат эл бахти учун курашувчи фарзандларга ибрат булсин, деган ниятни дилга туккашлари шубҳасиз.

Хуллас, биз ёшлар ҳар сония вақт қадрига етиб, уни елга совурмай, уз билим ва имкониятларимизни мутгасил бойитиб борар эканмиз, танбаллик, боқимандалик каби иллатлар, иншооллоҳ, орамиздан йироқ кетади.

Абдужалил ХЎЖАМОВ.

Қор ёғади, қорки бегўбор,
Гуё тўзғир зарли толалар.

«Қор ёғипти» дея «лайлак қор»,
Қўшиқ айтар қувнаб болалар.

Якшанба куни эди. Онажоним билан бозор қилмоқчи бўлдик. Рузгорга керакли озиқ-овқатларни харид қилиб юрарканмиз, соддагина амакининг ортидан кузлари олазарак булиб бораётган болага кузим тушди. Онамга: — Сиз мени шу ерда кутиб турунг, — деганча, амаки ва боланинг орқасидан югурдим. Бечора амаки болаларига кийим-кечак олмоқчи экан шекилли, болалар кийимлари олдида анча туриб қолар, уларни қулига олиб томоша қилиб, яна жойига қуйиб қуярди. Ортига дум булиб олган ҳалиги болани уз дарди билан булиб, пайқамас ҳам эди. У бола ҳам пайт пойларди, шекилли. Мен амакини оғоҳлантиришга улгурмай қолдим. Уғри бола ниятимни пайқагандай амаки эгилиб турган пайти, шунақа тезликда уларнинг чунтагидан қопчиқни олдики, ку-

затиб турган булсам ҳам, кузим зурга илғади. Кунглим шундай булишини сезганди. Нима булса булар дедим урнинг орқасидан югурдим. Уни таъқиб қилаётганимни тушунган бола шунақа учардики, унга етиш маҳол эди. Югуриб боряпману, куз ол-

қопчиқ», — дерди ёлвориб. Қопчиқни олсам-да, уни қуйворгим келмасди. «Мелисага топшираман», деган хаёл келди калламга. Бола эса ҳамон кузлари жовдираб зорларди: — Жон ака, бошқа қилмайман, қуйворақолинг... Ростини гап, кунглим бўшаб

раб румолча билан дам-бадам пешонасини артиб қуярди. У мени кургач, кузлари порлаб: — Ушладингизми, углим, — деб суради. Амакига қопчиқини узатдим. У шунақанги хурсанд булиб кетдики, мени қайтиб-қайтиб бағрига босарди. Шу пайт бозор халталари-

Бозорда

онажонимга миннатдорчилик билдира кетди: «Раҳмат, сизга синглим, шундай виждонли фарзандни тарбиялаганингиз учун. Агар углингиз булмаганида, ёз буйи бола-чақам билан қилган меҳнатимнинг пулидан жудо булардим. Болаларим мендан қанчалар хафа булларди...»

Ҳамма гапдан хабардор булган онажоним мени бағирларига босиб, «Сен билан фахрланаман, углим», — дедилар.

Ота-онангиз сиздан, сизнинг ишингиздан фахрланиб юрса қандай яхши. Ишонмасангиз ота-онангизнинг ишончини оқлаб: «Сен билан фахрланаман, болам», — деган миннатдор сузларини бир эшитиб қуриг-а!

**Муҳаммад Бегимкулов,
Сирдарё вилояти,
Мирзаобод тумани,
Амир Темури номи 25-
мактабнинг 9-синф
ўқувчиси.**

димда соддагина амакининг гамгин кузлари қуриниб кетади. Охири, бор кучим билан чопиб, унга етишга аҳд қилдим. Жуссаси кичкинагина, чайиргина уғри болани маҳкам ушлаб олдим. У дағдаг титраб: «Акажон кечиринг, бошқа қилмайман, мана

кетди. Уни қуйиб юборарканман, қаттиқ оғоҳлангирдим: «Яна шунақа қиладиган булсанг, омон қолмайсан бола»... У «Хуп, акажон», деганча куздан гойиб бўлди...

Ортимга қайтдим. Бозор майдонида рангида ранг қолмаган амаки қуллари қалти-

ни кутариб, онажоним ҳам келиб қолдилар. Дарров югуриб бордим-да, уларнинг қулларидаги юқларини олдим. Онажоним: — Тинчликми, нима бўлди узи углим, — суради хавотирланиб. Менинг жавоб беришимга ҳам ҳожат қолдирмай соддагина амаки

Вой онажо-он... вой улди-и-м... оҳ—ҳ-ҳ...

Туйкус, зарб, беулчов кучли товушдан ҳамма бир зум эсанкиради. Бир зум қарахт бўлди. Ҳатто «қотиб» қолганлар бўлдики, уларнинг кузига қараш даҳшат эди. Кимларнингдир назарида гуё бомба портлади, дунё аниқ

ЗАМОНАВИЙ «МУҚБИЛ ТОШ ОТАР»

остин-устун бўлди.

Бир пайт кейинги деразада уз «нақши»ни қолдирганча шундоқ оёқлар остига бир нима «туп» этиб тушди. Ҳануз чил-парчин булаётган ойна жаранглари ҳам тинди. Тинди-ю зумда минглаб заррачалар кумушсимон чиройли жилва кургазди. Атрофни бир зум саросимадан сунг суяк қоплади.

Хайрият тинчлик экан. Ҳеч қанақа уруш бошланмаган, автобус ҳалокатга учрамаган, «туп» этиб тушган нарса «бор-йўги» чақалоқнинг калласидек келадиган топ экан. Бир замонавий «Муқбил тош отар» автобусни нишонга олган, палаҳмон тошини мулжалга текказган экан.

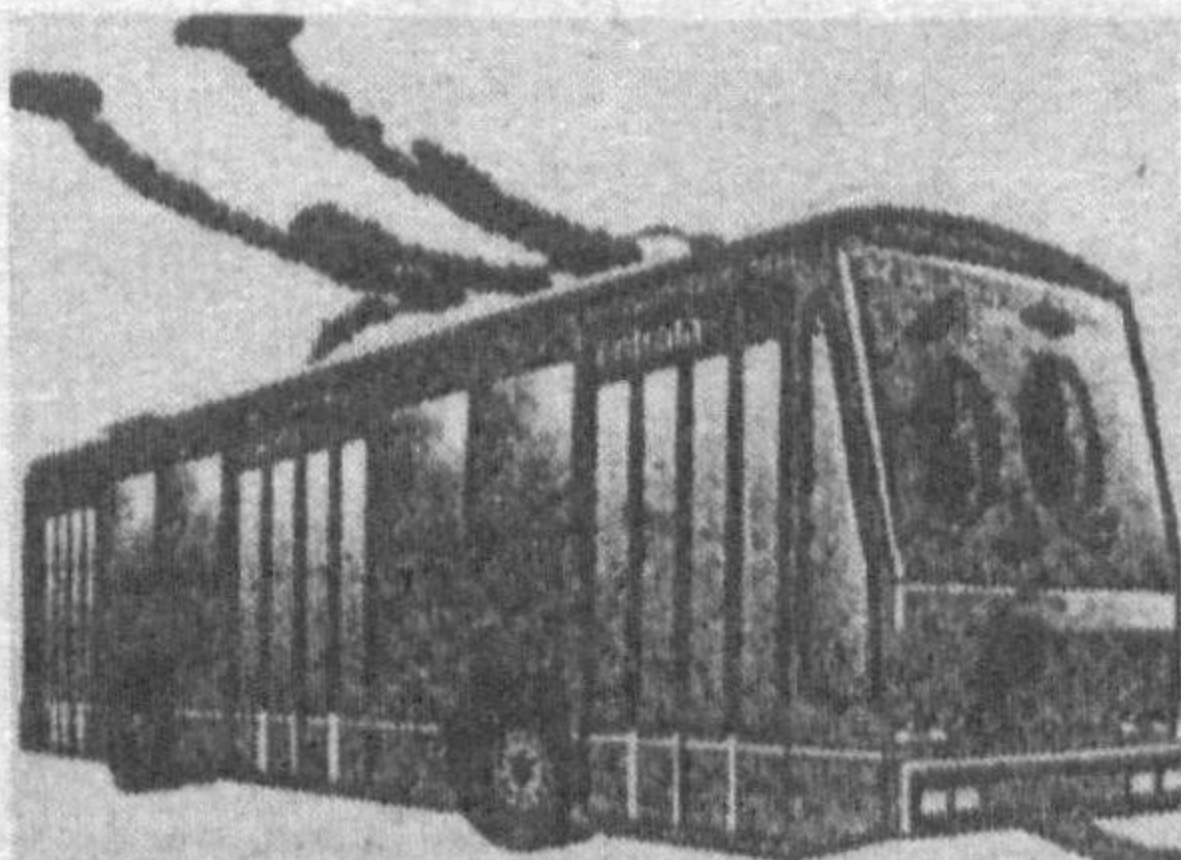
Ҳамма бир зум енгил тортиди. Бир зум холос. Кейин атрофни ҳар хил иддаолар тутди. Ҳатто, қаргишу сукишлар ҳам «жаранглади».

— Вой, эшак!

Автобуста

— Тарбиясиз!
— Дайди!
— Судга бериш керак!
— Эй, аттанг... Ота-онаси билмайди-да!

Ҳалигина эсанкираган, қарахланган, саросимага туш-

ган, тугриси, қотиб қолганларга жон кирди, чиққан жонлари кирди, десак тугрироқ. Фақат ҳалихануз юрагини чангаллаётган, ранги қув оқарган кекса онахону, тусида-тус қолмаган гузалнинг дағ-даг титрашини, хануз чирқираётган чақалоқни айтмаганда...

Ўролбой.

*Физика энг
қизиқарли
фанлар
сирасига
киради. Уни
мактаб
ўқувчиларига
ўргатишда
мураббийларнинг
хизматлари
катта.*

Бекатда

Бу воқеага иккинчи бор дуч келишим. Ушанда ёзги таътилда эдим. Бу сафар қишқи таътилда. Арча байрамидан қайтаётганимнинг ишхонасига ўтдим. Бирга келай дедим-да. Соат ун еттилар чамаси метрога чиқдик. «Чилонзор» бекатида тушдик. Ҳамма хангома шу ердан бошланди. «Алгоритм» мавзеси томон борадиган 534-рақамли маршрутқалар учун одам тирбанд эди. Улар навбатсиз, пала-партиш туришганидан ким олдин келган, ким кейин келган, ҳамма узини машинага урарди. Ҳар сафар биз ҳам кўпчилик орасига кирсак-да, чиқа олмадик. Шу пайт 23-троллейбус келиб қолди. Қул ушлашиб бекатнинг анча

МАҒИЗ ХОҲАМ ЧИҚАРИШАРМИ

узун бош тарафига югурдик. Биз етгунча троллейбус ҳам тулиб-тошди. Амаллаб чиқиб олдик. Аммо машина ҳадеганда юравермади. Одам кўпчилигидан исиб кетдим, ҳаво етишмай қолди. Ойим аҳволимни куриб, қулимдан тортиб пастга олиб тушдилар.

Энди бекатга 69-автобус келиб тухтади. Аммо у ҳам одам тулиб-тошиб кетса-да, жойидан жилмасди. Ниҳоят у эшикларини ёпди. Энди юраман деганда атрофини ураб олган 41-, 34-, 125-, 78-автобуслар, троллейбусу маршрутқалар орасидан чиқиб кета олмасди. У бир оз юрар, яна тухтар, яна юрарди. Атрофни бир-бирига йул бермай сигнал бераётган машиналарнинг шовқини тутиб кетганди.

— Ойижон, нима, бу ер машиналарнинг узоқ тухтайдиган бекатими, келибоқ одамларни олиб жунаб кетса, шунчалар тиқилинч булмасмиди, — дедим йулда.

— Метродан одамлар чиқишини кутишади-да, — жавоб берадилар ойим.

Шу пайт метронинг «Чилонзор» бекатидаги айни одамлар ишдан қайтаётган вақтида худди чайқов бозоридагидай тирбанд булиб турган 37-, 34-, 5-маршрутқалар, 23-, 19-, 8-троллейбуслар, 78-, 41-, 125 - автобуслар кузимга жуда ёмон қуриниб кетди.

**Сайфи ҲАКИМОВ,
Тошкентдаги 204-мактаб ўқувчиси.**

Пойтахтимиз Тошкентда талаба ёшларга ҳуқуқий ва маънавий тарбия беришнинг янада такомиллаштириш мавзусида илмий-амалий анжуман булиб ўтди. Анжуманда олий билим масканлари профессор-ўқитувчилари, ёзувчилар, талабалар иштирок этишди. Ёшлар ва усмирлар уртасида жиноятчиликнинг олдини олиш муаммолари, айниқса кенг муҳокама этилди. Талабалар масканларида маънавият ва маърифат хоналарини ташкил этишни кенг йулга қуйиш ташкил этилди.

Анжуманда республика Бош вазирининг уринбосари А. Азизхужаев қатнашди.

ЯНГИЛИКЛАР

Ўтган йили Қашқадарё вилоятида халқ соғлигини сақлаш жабҳаси учун бюджетдан 144 миллион сўм, маҳаллий манбалардан 6 миллион сўм сарфланди. Бу вилоятда аҳолига тиббий хизмат курсатиш янада ривожланади. Куни кеча Ғузор туманида кунига 750 бемор қатновига мулжалланган янги поликлиника фойдаланишга топширилди. Шифохонада ташхис қуйиш, физиотерапия, рентгенхона ва кундузги даволаш каби замонавий тиббий асбоб ускуналар билан жиҳозланган янги булимлар ташкил этилган.

Шифохона қурилиши учун 21 миллион сўм сарфлаган «Шуртангаз» корхонасидан шифокорлар ва айниқса маҳаллий аҳоли жуда миннатдор.

